

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 6, Sayı: 1, 2017
Sayfa: 419-442

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[08-03-2017] – [16-03-2017]

Sendika Üyesi Öğretmenlerin Sendikalara Yönelik Algıları ve Sendikalardan Beklentileri

Hasan Güner BERKANT

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Bölümü
Assoc.Prof. Kahramanmaraş Sutcu Imam University Faculty Of Education
hgberkant@gmail.com

Mustafa GÜL

Y. Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Graduate Student K. Sutcu Imam University Graduate School Of Social Sciences
mustafagul24@hotmail.com

Öz

Bu araştırmanın genel amacı, eğitim sendikalarına üye öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarını ve sendikalardan beklentilerini belirlemektir. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ilindeki devlet okullarında görev yapan sendika üyesi 20 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Öğretmenlerin görüşleri genel olarak incelendiğinde sendikaların sosyal, kültürel, ekonomik, özgürlük ve özlük haklarının artırılmasında önemli katkıları olduğu, ancak sendikaların eğitim-öğretme katkısının sınırlı olduğu, siyasetten gereğinden fazla etkilendiği ve ötekileştirmeye yol açabildiği belirlenmiştir. Sendikalara öğretmenlerin düşüncelerinin duyurulması, öğretmen haklarının savunulması ve öğretmenlerin kendini güvende hissetmeleri için mutlaka üye olunması gerektiğine yönelik öğretmen görüşleri elde edilmiştir. Bununla birlikte sendikaların siyasallaşmak yerine öğretmenlerin haklarını gözetmesi gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerine de ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sendika Üyeliği, Sendikal Algı, Sendikal Beklenti, Ötekileştirme, Öğretmen Görüşü

Union Member Teachers' Perceptions and Expectations towards Unions

Abstract

The main purpose of this study is to determine union member teachers' perceptions and expectations towards unions. The sample of the study consists of 20 teachers who are the union members and have worked in public schools of Kahramanmaraş city during 2015-2016 educational years. Interview method was used in a qualitative design and the data were collected by using semi structured interview form. The results show that unions contribute to increase the social, cultural, economical, freedom, and personal rights of teachers, but they have limited contribution to education; they are too affected from politics and they may cause othering. Results indicate that, teachers should be members of the unions in order to declare their opinions, defend their rights, and feel themselves in safe. Also, it was found that the unions can primarily take into consideration teachers' rights instead of politization.

Keywords: Union Member, Union Perception, Union Expectation, Othering, Teacher's View

1. Giriş

Sendikaların doğuşu Eski Roma ve Yunan dönemine dayandırılabilir. "Syndic" teriminden türetilen sendika kavramı bu dönemlerde "sitenin temsilini sağlayan" anlamında kullanılmış olup dilimize sendika olarak geçmiştir (Işık, 1962). Günümüz sendikalarının ise ilk olarak işçilerin hak ve çıkarlarını korumak için kurdukları birlikler olarak ortaya çıktıkları görülmektedir. Sendika, 4688 sayılı kanunla kamu çalışanlarının tamamının ortak sosyal, ekonomik ve mesleki hak ve çıkarlarını korumayı amaçlayan tüzel kişiliğe sahip kurumlar olarak tarif edilmiştir. Sendikalar aynı amaca sahip insanların bir araya gelerek güçlerini birleştirdiği işbölümü ve işbirliği yaptıkları yapılardır. Bu yapılar toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir unsurudur (Aydın, 1998). Sendikalar, çalışanların sosyal, kültürel, ekonomik, özgürlük ve özlük haklarının kazanılması korunması ve artırılması için mücadele eden ve bizzat çalışanlar tarafından kurulan örgütlü yapılardır (Öz, 2010). Günümüz sendikacılığının, çalışanları temsil ederek çalışanın refah seviyesini artırmanın yanında, toplumda var olan çeşitli sınıflar arasındaki uçurumun ortadan kalkması ve sosyal dengenin oluşmasını da sağladığı görülmektedir. Bu bağlamda sendikalar sadece kendi meslek kuruluşları için değil, bütün meslekler için önem arz etmektedir. Modern yönetim anlayışında sendikalar sadece üyelerinin hak ve çıkarlarını korumakla yetinmez; bununla birlikte çalışanların örgütlenme potansiyellerini harekete geçirip güçlü bir örgütün oluşmasını sağlayarak ve işverenle çalışan arasında oluşacak ilişkiyi bizzat yöneterek sorunların çözümüne güçlü bir katkı sunar (Yüksel, 2000).

Sendikalar, demokrasinin yaşaması ve gelişmesi için mutlaka olması gereken örgütlü yapılardır (Tortop, 2005). Demokrasinin temeli özgürlük, çoğulculuk, eşitlik, katılımcılık ve uzlaşmaya dayanır. Sendikalar demokrasinin bu temel ilkelerini hayata geçiren örgütlü yapılar oldukları için demokrasinin bugününün ve geleceğinin garantisi konumundadırlar (Özdemir, 2002). Yukarıdaki tanımlar ve ifadelerden anlaşılacağı üzere, sendikaların amacının üyelerinin hak ve çıkarlarını korumanın yanı sıra, üyelerinin yaşam koşullarını daha iyi seviyelere çıkarmak ve çalışanların iş koşullarını çalışan çıkarına uygun hale getirmek olduğu görülür.

Çeşitli sendikal oluşumlar arasında, toplumsal yapı ve organizasyon içinde en geniş çaplı ve etkisi en üst düzeyde olanlardan birisi eğitim sendikalarıdır. Sendikalar eğitim alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları arasında, gerek üye sayısı gerek etkililik açısından örgütlenmiş en büyük yapılardır (Erarslan, 2011). Ülkelerin eğitim politikalarının oluşturulmasında, eğitimle ilgili yenilik ve gelişmelerin takibinde eğitim sendikalarının rolü tartışmasız bir öneme sahip olduğundan, eğitim sendikaları siyasal iktidar ile eğitim çalışanları ve toplum arasında denge ve uyum görevini üstlenmişlerdir. Eğitim sendikaları ülkelerin gelişiminde ve değişiminde liderlik rolüne sahip olup, bu konumunu sağlamlaştırmak için kendi bünyesinde de değişime ve gelişime açık bir yapıya sahip olmalıdır. Avrupa'da kurulan eğitim sendikaları incelendiğinde sendikaların ülke

politikalarının üretilmesi ve yenilenmesi sürecinde itici bir rol oynadıkları ve bununla birlikte eğitime yönelik ürettikleri projeleriyle eğitime çok önemli katkılar sundukları görülmektedir (Çankaya, 2005). Öğretmenler eğitim sendikalarının güçlenmesini eğitimle ilgili alınan karar süreçlerine katılım oranıyla doğru orantılı görmekteyizler (Açıkgöz, 1994).

Türkiye’de sendikalaşmanın istenen düzeyde olmadığı görülmektedir. Bunun temel sebebi, üyelerin sendikalara güven duymaması, sendikaların dayanışma yerine bölünmüş bir yapıya sahip olmalarıdır (Boyacı, 1994; Yorgun, 2007a). Sendikalar sivil açık bir örgütlenme tipi olup sosyal çevreden etkilenmekle birlikte sosyal çevrelerini de etkilemektedirler. Ülkelerin ekonomik durumları, kanunları ve hükümetlerin sendikalara bakış açılarının sendikaların amaçlarını doğrudan etkiledikleri görülmektedir. Türkiye’de eğitim çalışanlarının teşkilatlanmasının ilk olarak 1908 yılında kurulan Encümen-i Muallim’in kuruluşuyla başladığı ve bu sürecin 1921’de Türkiye Muallime ve Muallimler Dernekleri Birliği’nin kuruluşu ile devam ettiği, 1925’te kurulan Türkiye Muallimler Birliği ile de 1935 yılına kadar sürdüğü görülür. Türkiye’nin çok partili hayata geçişi ile birlikte 1946 yılında Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu kurulmuştur. 1961 Anayasası’nda 1965 yılında yapılan düzenlemelerle Türkiye’de ilk öğretmen sendikaları kurulmuştur. Askeri darbelerle kesintiye uğrayan öğretmen sendikalaşma süreci nihayet 1992 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile ivme kazanmış ve günümüz sendikalarının temeli atılmıştır (Altunya, 2008; Baysal, 2006). Türkiye’de öğretmen örgütlenmelerinin belirli aralıklarla dernekçilik ve sendikacılık çatısı altında varlığını sürdürmeye çalıştığı görülür (Akyüz, 1980).

1982 Anayasası ile birlikte Türkiye’de günümüz sendikalarının kurulma süreci başlamış ve bu çerçevede kurulan ilk öğretmen sendikası “Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası” olmuştur. Bu sendikanın kuruluşundan sonra sendikalılaşıma süreci hız kazanmış, 13 Kasım 1990 tarihinde “Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası” kurulmuştur. 14 Şubat 1992 tarihinde “Eğitimciler Birliği Sendikası” ve 19 Şubat 1992’de “Türk Eğitim Sendikası” kurulmuştur (Battal, 2008; Battal ve İnce 2004). Kurulan bu dört sendika, üye sayıları itibariyle günümüzün en büyük sendikaları haline gelmişlerdir. 2001 yılında yapılan yasal düzenleme ile kamu görevlilerine toplu görüşme ve sendika hakkı tanınmış olup bu durum sendika faaliyetlerinin çerçevesini genişletmiş ve sendikaların güçlenmesini sağlamıştır (Bilge, 2003). Bununla birlikte 2010 Anayasa Reformu ile sendikalar toplu sözleşme hakkı elde etmeleri Türk sendikacılık tarihi açısından çok önemli bir adım olarak kabul edilmiştir (Resmi Gazete, 2010).

Her ne kadar sendikalaşma halen beklenen düzeyde olmasa da, Türkiye’de öğretmenlerin sendikalılaşıma oranının son yıllarda hızla arttığı

görülmektedir. 2016 yılı itibariyle Türkiye’deki sendikaların erkek ve kadın üye sayıları Tablo 1’de verilmiştir (Resmi Gazete, 2016).

Tablo 1. Türkiye’deki Sendikaların Üye Sayıları

Sendika	Erkek Üye	Kadın Üye	Toplam
Eğitim Bir Sen	208605	157900	366505
Türk Eğitim Sen	100988	84921	185909
Eğitim Sen	59301	50524	109525
Eğitim İş	19550	28375	47925
Diğer Eğitim Sendikaları (34 sendika)	24216	8231	32447
Sendikaların Toplam Üyesi	412660	329951	742611
Toplam Kamu Çalışanları	490090	511855	1001945

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Türkiye’de 2016 yılı itibariyle 38 sendika olduğu, bu sendikalardan dördü üye sayıları ve etkinlikleriyle öne çıkmaktadır. Ancak diğer sendikaların çoğunun tabela sendikacılığı olarak adlandırılan ve isimleri olup etkinlikleri pek bulunmayan bir yapı sergiledikleri görülmektedir. Bunun yanında sendikalaşma oranının 2016 yılı itibariyle %75’lere ulaştığı, kadın çalışanların sendikalaşma oranının erkek çalışanlara göre daha az olduğu da Tablo 1’de görülmektedir.

Eğitim çalışanlarının sendikal algı ve beklentilerine yönelik bazı çalışmalara ilgili alanyazında rastlanmaktadır: Gezen (2001) Türkiye’deki sendikaların istenilen etkiye ve güce ulaşamadığı, bunun sebebinin sendika yöneticilerinin belirli bir ideoloji ekseninde oluşturdukları siyasi tutum ve duruş olduğu sonucuna ulaşmıştır. Demir’in (1991) Türkiye’deki kamu görevlileri derneklerini konu alan araştırmasında eğitim sendikalarının en önemli işlevinin öğretmen maaşlarının yükseltilmesini sağlamak olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Tas’ın (1995) Ankara ili ilköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim sendikacılarından, sendikacıların da öğretmenlerden beklentileri konulu araştırmasının sonuçlarına göre öğretmenler sendikalarının kendilerine özlük haklarını sağlamaları ve daha çok sosyal haklarının gelişimine katkı sağlamaları gerektiği düşüncesine vurgu yapmışlardır. Sarpkaya’nın (2006) eğitim sendikalarından öğretmenlerin beklentilerini araştırdığı çalışmada öğretmenlerin sendikalarından siyasetleşmek yerine özlük haklarının gelişimine katkı sağlamaları gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Kayıkcı ve İnceoğlu’nun (2010) ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin sendikaların işleyişine ilişkin algıları konulu araştırmalarının sonuçlarına göre öğretmenler sendikaların siyasetleştiği görüşündedirler. Öğretmenler, eğitim sendikalarından beklentilerini üyelerinin mesleki gelişimlerini artırmak, özlük haklarını geliştirmek ve daha iyi çalışma koşullarını sağlamak olarak sıralamışlardır. Bununla birlikte öğretmenler sendikalarının demokratik yönetim

anlayışlarını geliştirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Arslan'ın (2013) öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenleri konulu araştırması sonucunda, öğretmenlerin sendikalara haklarını daha iyi ve örgütlü biçimde savunmak için üye oldukları, sendikaların öğretmenlerin beklentilerine yeteri kadar cevap vermediği, sendika-siyaset ilişkisinin olması gerekenden fazla olduğu, sendikaların adam kayırmacılığı teşvik ettiği, sendika üyesi olmanın birçok öğretmene güven duygusu verdiği, bununla birlikte birçok öğretmenin sendikalara mevzuatı daha rahat takip edebilmek amacıyla üye olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Mahiroğulları'nın (2013) dünyada ve Türkiye'de sendikacılık konulu araştırmasına göre birçok memur, sendikal örgütlenmelerinin kişisel hak ve özgürlük aramaktan ziyade siyasete hizmet etme amaçlarının da olduğu, belli siyasal zihniyete sahip kişileri ortak siyasi görüş çatısı altında topladığını düşünmektedirler. Kayıkçı'nın (2013) Türkiye'de kamu ve eğitim alanında sendikalaşma ve öğretmen ile okul yöneticilerinin sendikalardan beklentileri konulu araştırmasına göre, öğretmen ve yöneticilerin sendikalarından kendi haklarını savunmalarını istedikleri, üyelerin ortak çıkarlarının sağlanması adına sendikaların birlikte hareket etmelerinin önemli olduğu, sendikaların kendi içlerinde de demokratik bir yapıya sahip olmaları gerektiği, bununla birlikte sendikaların siyasileşmemeleri konusunun önem arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Taşdan'ın (2013) eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri konularştırması sonucunda öğretmenlerin; eğitim sendikalarının yöneticilerinin çoğunlukla yetersiz olması, sendikaların siyasetle iç içe olması ve sendika sayılarının fazla olması nedenleriyle öğretmenlerin sendikacılığa karşı olumsuz düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Aksoy'un (2013) lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları konulu araştırma sonucunda öğretmenlerin sendikalardan özlük haklarını savunmaları bununla birlikte eğitim sisteminin sorunlarıyla ilgilenmeleri ve bu konuda belirleyici bir konuma sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

İlgili alanyazına ait yurtdışında yapılan bazı çalışmalarda ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: Clark ve Masters'ın (2001) Amerika'da yaptıkları çalışmada, sendikaların siyasileştiği, sendikaların partilerin aday belirleme sürecine dahi etkide bulunmaya çalıştığı, bununla birlikte bireylerin sendikalara kendilerine sağladıkları sosyal imkânlarla bakarak üye oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Heystek ve Lethoko'nun (2001) araştırma sonuçlarına göre, öğretmen sendikalarının öğrenme ve öğretme kültürünün gelişiminde önemli katkılar sağladığı bu durumda eğitimde kaliteyi artırdığı sonucunu ortaya çıkardığı, sendikaların öğretmen motivasyonunu artırıcı çalışmalar yapması ile eğitim ve öğretmen kalitesinin artırılmasını sağladıkları belirtilmiştir. De Cenzo ve Robbins'e (2002) göre, çalışanların sendikalara üye olma sebepleri ekonomik getirilerinin artırılması iş

güvencelerinin sağlanması işverenlerle yaşadığı anlaşmazlıklardır. Eberts'in (2007) öğretmen sendikalarının eğitimdeki rolünü tespit için yaptığı araştırma sonuçlarına göre sendikaların mücadelesi sayesinde öğretmen maaş ve tazminatlarında artışlar sağlandığı, çalışma koşullarının iyileştirilmesine pozitif katkı sunduğu ve çalışanların iş güvenliğinde iyileştirmeler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, 1960 ve 1970'li yılların çatışmacı dilinin bırakıldığı ve öğretmen ve yöneticilerin daha aktif olduğu diyalog eksenindeki sendikacılığın son yıllarda daha revaçta olduğu, bu sebeple işbirliği eksenindeki sendikaların eğitim reformlarının gerçekleşmesinde önemli katkılar sundukları belirtilmiştir. Hindistan'daki özel okullarda yapılan bir araştırmada (Kingdon ve Teal, 2008) sendika üyeliğinin öğrencilerin başarılarını olumsuz etkilediği, ancak öğretmen maaşlarının artışına olumlu etki sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden ziyade nitel araştırma yöntemleri yoluyla veriler toplanmış, ayrıca araştırma dört farklı sendikaya üye olanlar kapsamında yürütüldüğünden veri zenginliği sağlanmaya çalışılmıştır. Her ne kadar ilgili alanyazında sendikal algı ve beklenti çalışmalarına rastlanılsa da, sendika üyelerinin sayısı değiştikçe üyelerin algı ve beklentilerinde de değişiminin olabileceği düşüncesinden yola çıkılarak bu konudaki verilerinin güncellenmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte çalışma sonuçlarının, sendikaların üye beklentilerini karşılama ve olumsuz algular oluşturma hususlarındaki eksiklerini tespit ederek daha etkili ve güçlü olabilmelerine destek vermesi beklenmektedir. Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi "Öğretmenlerin sendikalara yönelik algı ve beklentileri nelerdir?" şeklinde ifade edilebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarını ve sendikalardan beklentilerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetlerine yönelik algıları nelerdir?
2. Öğretmenlerin sendikaların ekonomik haklarına etkilerine yönelik algıları nelerdir?
3. Öğretmenlerin sendikaların özgürlük haklarına etkilerine ilişkin algıları nelerdir?
4. Öğretmenlerin sendikaların özlük haklarına etkilerine ilişkin algıları nelerdir?
5. Öğretmenlerin sendikaların eğitim-öğretime etkilerine yönelik algıları nelerdir?
6. Öğretmenlerin sendika-siyaset ilişkisine yönelik algıları nelerdir?
7. Öğretmenlerin sendika üyeliğine yönelik algıları nelerdir?
8. Öğretmenlerin sendika üyeliğinin ötekileştirmeye ilişkisine yönelik algıları nelerdir?

9.Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri nelerdir?

2. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Olgubilim bireyin öznel tecrübeleri ve olaylara yüklediği anlamları tespit etmeyi amaçlar. Ayrıca verilerin derinlemesine incelenmesini sağlar (Akturan ve Esen, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Görüşme yöntemi, bireylerin deneyim, duygu, tutum ve inançlarına dayanan bir araştırma yöntemidir. Görüşme yöntemi bireyin algılarının doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasını sağlar (Balci, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda çalışmada sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algı ve beklentilerine yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2.3. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş il merkezindeki farklı devlet okullarında görev yapan ve farklı sendikalara üye 20 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenler farklı branşlarda ve farklı kıdemlerde olup 10'u erkek ve 10'u kadındır. Öğretmenler İngilizce, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Beden Eğitimi, İlköğretim Matematik, Teknoloji-Tasarım, Türkçe branşlarına sahiptirler. Kıdemleri ise 8 ila 22 yıl arasında değişmektedir. Örneklemin farklı sendikalara üye olan, farklı kıdem, branş ve cinsiyetlere sahip öğretmenlerden oluşturulmasındaki amaç, farklı bakış ve düşüncelere sahip öğretmenler sayesinde veri çeşitliliğini sağlamaktır. Bu nedenle bu çalışmanın örnekleminin belirlenmesinde amaçlı örneklem çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla örneklem seçimine gidilmiştir. Büyüköztürk'e (2008) göre, yapılacak çalışmada örneklem için belirlenen özellikleri maksimum çeşitlilikte karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Görüşmede veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular araştırmanın amaçları doğrultusunda önceden hazırlanırken, araştırmacı hem bu soruları sorma hem de görüşme esnasında ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Kapsam, yapı ve dil geçerliği için uzman görüşlerinden yararlanılarak hazırlanan formda, sendika üyesi

öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarını ve beklentilerini belirlemeye yönelik açık uçlu dokuz soru bulunmaktadır.

2.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşmeler örneklemdaki öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında ortam faktörlerinin görüşme sürecini etkilememesine dikkat edilmiştir. Yapılan her görüşme yaklaşık olarak 5-15 dakika arası sürmüştür. Görüşme soruları öğretmenlere sözel olarak sorulmuş ve öğretmenlerden soruları sözel olarak cevaplamaları istenmiştir. Veriler öğretmenlerin onayı alınarak ses kayıt cihazı aracılığıyla kaydedilmiş, kaydedilen veriler dinlenerek her görüşme kaydının transkripti çıkarılarak bu veriler üzerinden içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde amaç verilerden hareketle kavram ve olgulara ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Elde edilen verilerden kodlar oluşturulmuş ve bu kodların frekansları belirlenmiştir. Ayrıca, bulguların daha anlaşılabilir olması amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Olgubilim araştırmalarında yapılan içerik analizinde verilerin kavramsallaştırılması ve olguların ortaya çıkarılması hedeflenir. Sonuçlar betimsel bir anlatımla aktarılır ve doğrudan alıntılara yer verilir. Ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3. Bulgular

Öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetlerine yönelik algıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin sendikaların sosyo-kültürel faaliyetlerine yönelik algıları

Kodlar	f
Konferans	9
Belirli gün etkinliği	7
Yemekli toplantı	7
Sanat etkinliği	4
Anma	2
Sportif faaliyetler	2
Şiir	2
Resim sergisi	2
Kitap okuma	2
Tiyatro	2
Konser	2
Faaliyet yok	1

Tablo 2'de görüldüğü gibi öğretmenlerin tamamına yakını (19/20) sendikaların sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarıya yakını (9/20) sendikaların konferans etkinliği yaptığını

belirtirken, öğretmenlerin bir kısmı (7/20) belirli gün ve hafta etkinliklerinin ve yemekli toplantıların yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bazıları sanat etkinlikleri (4/20), sportif faaliyetler (2/20), anma programları (2/20) ve edebiyat ve şiir programları (2/20) yapıldığını ifade etmişlerdir. Sadece bir öğretmen ise sendikasının sosyo-kültürel faaliyet gerçekleştirmediğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

"Topluma yönelik kutlamalar, anma günleri olduğunu düşünüyorum. Bence bu yanlış, biraz daha bizlere yönelik faaliyetler olsa iyi olur."

"Sendikamızın sosyal ve kültürel faaliyetleri vardır, özellikle eğitim alanında konuşmacılar, tiyatro ve seminerler, üyelerimize ve bütün halka açık olarak yapılmaktadır."

"Zaman zaman öğretmen arkadaşlarımız sendika üyelerini bir araya getirecek gündeme dair veya belirli günlerde ve haftalarda yapılan etkinliklerle sosyal faaliyetler düzenleniyor anneler günü, öğretmenler günü gibi."

"Güncel durumlara yönelik sesini herkese duyurabilme adına basın-yayın yoluyla etkinlikler düzenleniyor."

"Kültür merkezlerinde çeşitli yazarlar davet ediliyor, konferanslar gerçekleştiriliyor. Güzel şeyler bunlar bu çalışmalarını olumlu buluyorum."

Öğretmenlerin sendikaların ekonomik katkılarına yönelik algılarına ilişkin bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin sendikaların ekonomik katkısına yönelik algıları

Kodlar	f
Maaş zammı	9
Toplu sözleşme	4
Nöbete ücret	2
Ek ders ücretleri	2
Avukat ücreti	1
Maddi güven	1
Etki yok	7

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu (13/20) sendikaların kendilerine ekonomik anlamda olumlu etkileri olduğu görülebilir. Öğretmenlerin bir kısmı (9/20) maaş zammı konusunda sendikaların katkısı olduğu fikrindeyken, bazı öğretmenler de (4/20) toplu sözleşme aracılığıyla öğretmenlere yönelik sendikaların kazanım elde ettiğini düşünmektedirler. Bazı öğretmenler (2/20) nöbete ücret ve ek ders ücreti konusunda sendikaların mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen ise sendikaların avukat desteğini ekonomik katkı olarak değerlendirirken yine

bir öğretmen de sendika sayesinde maddi açıdan kendini güvende hissettiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı ise (7/20) sendikaların kendilerine ekonomik bir katkısı olmadığı görüşündedir.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Toplu görüşmelerde toplu olaylar oluyor, bireysel olarak bizim hareket etme durumumuz yok. Ama üye sayısına göre yüksek sayılı olduğu zaman sendikanın eli daha güçlü oluyor, bizim haklarımızı savunmaya çalışıyor.”

“Sendikaların ekonomik katkı açısından son iki-üç yıldır daha etkili olduğunu düşünüyorum.”

“Sendikamızın bize ekonomik katkısı, avukata ihtiyacımız olduğu zaman sendikamızın avukatından ücretsiz olarak faydalanabilmek şeklinde oluyor.”

“Ben öğretmenliğimden bu yana sendikalıyım. Öğretmenliğimden bu yana maaşlarımda zaman zaman değişiklikler oldu. Bunlarda sendikanın etkisinin olduğunu düşünüyorum. Ama gerçek anlamda ben mevcut koşullarda genellikle sendikanın değil de daha çok devletin istediğini verdiğini düşünüyorum. Zaten sendikanın maaşlara etkisi varsa da azdır.”

“Sendikanın ekonomik olarak bana bir katkısı yok. Sadece devlet ayda 15 TL kesiyor, 3 ayda bir yatırıyor, birbirini karşılıyor gibi herhangi bir ekonomik katkıda beklemiyorum.”

“Bana ekonomik katkısı olduğunu düşünmüyorum. Özlük hakları konusunda da bana bir katkıları olmadı. Sosyal faaliyetler dışında bir işe yaradıklarını düşünmüyorum.”

Öğretmenlerin sendikaların özgürlük haklarına etkilerine yönelik algıları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin sendikaların özgürlük haklarına etkilerine yönelik algıları

Kodlar	f
Kıyafet özgürlüğü	9
Güven	8
Avukat desteği	3
Yasa sınırlılığı	3
Örgütlülük	1
Kısmi özgürlük	1
Etki yok	1

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin tamamına yakını (19/20) sendikaların özgürlük haklarına olumlu katkı sağladığını düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin yarıya yakını (9/20) sendikaların kıyafet özgürlüğünü elde ettiğine vurgu yaparken, yarıya yakını (8/20) sendikalı olmanın kendilerini güvende hissettirdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı (3/20) sendikaların avukat desteğini özgürlüklerine katkı olarak değerlendirmiş, bir kısım öğretmen de (3/20) yasaların sınırlaması nedeniyle sendikaların

özgürlük haklarına katkı konusunda tam başarılı olamadığını ifade etmişlerdir. Birer öğretmen sendikalı olmanın örgütlülüğü getirdiğini, sendikaların kısmi özgürlük sağladığını ve toplumsal çözüm ile özgürlüklerin tam anlamıyla gelişebileceğini ifade etmiştir. Bir öğretmen ise sendikaların özgürlük haklarına etkisinin olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Mesela bu zamana kadar bir sürü imza kampanyası yaptık, 12 milyon imza topladık, hiç olmazsa herkes sivil kıyafetle okula gelme imkânına kavuşsun diye. Kadınlar istediği gibi gelebiliyor kılık kıyafet yönetmeliği bu çalışmalarla düzeltildi.”

“Özgürlük hakları açısından tabii sendikalı olduğunuz zaman fikirlerinizi daha rahat söylüyorsunuz yani sendikaların arkanızda olmasını hissetmeniz farklı bir şey.”

“Kılık-kıyafet konusunda özgürlüğü sağlıyor ama ben hala bu konuda gerçek anlamda özgürlüğü sağladığını düşünmüyorum.”

“Derslerde öğretmenlerin daha özgür davranabilmelerini sağlamalarını isterim. Öğretmen-öğrenci ilişkisinde öğretmenlerin daha özgür davranması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuda sendikaların mücadele etmesi gerektiğini düşünüyorum, çünkü eğitimin biraz da öğretmenin serbest olmasıyla gelişebileceğini düşünüyorum. Baskı altındaki öğretmenin verimli olmayacağını düşünüyorum.”

“Özgürlük görecelidir ve sendikaların da özgürlük haklarına katkı sağladığını düşünmüyorum. En azından memurlar için zaten yasalarla çerçeveye altına alınmış hak ve hürriyetler. Onun dışında sendikaların çıkartabileceğini zannetmiyorum.”

Öğretmenlerin sendikaların özlük haklarına etkilerine yönelik algıları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin sendikaların özlük haklarına etkilerine yönelik algıları

Kodlar	f
Sendikal birlik	4
Tatilde öğretmene ücret	2
Sözleşmeden kadroya geçiş	2
Kıyafet özgürlüğü	2
Eşitlik	1
Avukat desteği	1
Rehberlik	1
Çalışma şartları	1
Etki yok	6

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğu (14/20) sendikaların kendilerine özlük hakları anlamında olumlu etkileri bulunduğu kanısında

oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı (4/20) özlük haklarının korunması ve geliştirilmesinde sendikaların sendikal birlik oluşturmaları gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bazı öğretmenler sendikaların tatilde öğretmene ücret ödenmesi (2/20), sözleşmeden kadroya geçiş (2/20) ve kıyafet özgürlüğü (2/2) hususlarında etkili olduklarını ifade etmişlerdir. Birer öğretmen ise eşitlik, avukat desteği, rehberlik, çalışma şartlarının iyileştirilmesi konularında sendikaların kendilerine olumlu katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise (6/20) sendikaların özlük haklarına olumlu bir katkısı olmadığını düşünmektedirler.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Sendikaların amacı öğretmenlerin hakkı ise birleşmelerini isterim.”

“Evet oluyor. Ben sözleşmeli olarak göreve başlamıştım. Sendikamın da katkılarıyla sözleşmelilerin hepsi kadroya alındı. Ben sınavla atandım gerçi ama, birçok arkadaşım sözleşmeliyken kadroya geçti, yani direk sendikanın bastırması sonucu oldu.”

“Özlük haklarımızda tabii ki katkısı var. Özlük haklarımla ilgili bir problem yaşadığımda danışıp bana yol gösteren, rehberlik eden arkadaşlarım var sağ olsunlar.”

“Türkiye’de sendika tarafsız olarak gerçekten üyelerine hizmet veren sendikalar olsa, bütün sendikalar için konuşuyorum, o zaman gerçekten bütün çalışanların bütün birimlerde, yani işçisinden, sağlıkçısından, hepsinden çok daha güzel olacağını, çalışanın hakkının daha güzel savunulacağını düşünüyorum. Ama ayrışma olduğu için, siyasetle alakası olduğu için bunların gerçekleştirilemediğini düşünüyorum. Sendikalar gerçekten sendikacılık yapamıyor.”

Öğretmenlerin sendikaların eğitim-öğretime etkilerine yönelik algıları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin sendikaların eğitim-öğretime etkilerine yönelik algıları

Kodlar	f
Öğretim programları	2
Ders saatlerinin düzenlenmesi	2
Eğitim sorunlarının iletilmesi	2
Tayin	1
Motivasyon	1
Etki yok	12

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin yarıya yakını (8/20) sendikaların eğitim-öğretime olumlu katkısı olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı (2/20) sendikaların öğretim programlarıyla ilgili eleştiri ve düzenlemelere katkı sağladığı, ders saatlerinin düzenlenmesi (2/20) ve eğitim sorunlarının ilgili birimlere iletilmesi (2/20) konularında fayda sağladığı görüşünü benimserken, birer öğretmen de rotasyon, tayin

düzenlemeleri ve öğretmenlerin eğitime motivasyonunu sağlayarak sendikaların eğitim-öğretime katkıda bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası ise (12/20) sendikaların eğitim-öğretime katkısı olmadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

"Eğitim-öğretime katkısı yok. Çünkü sendikalar eğitimin sorunları ve öğrencilerle ilgili olmayıp daha çok öğretmenlerle alakalı olup öğretmenlerin sorunları ile ilgilidir."

"Öğretmenlerin sorunları ne kadar giderilirse öğretmen o kadar iyi verim sağlayabilir. Belki bu açıdan bakıldığı zaman sendikaların eğitim-öğretime katkısı direkt değil de dolaylı yönden olabilir."

"Kitapların içeriği açısından Talim-Terbiye kurumunun yayımladığı program hakkında bazen görüş bildirdikleri zaman olumsuz yargı oluşturabilecek bazı konuları çıkarması açısından ya da eklemesi açısından olumlu olabilir."

"Direk eğitime belki yok özel anlamda dilekler istekleri var eğitimle ilgili, işte seçmeli derslerle ilgili, ders saatleri ile ilgili bunlar sunuluyor ama daha çok öğretmenin refahı, öğretmenin özgürlüğü söz konusu diye düşünüyorum."

"Eğitim-öğretime gerçekten katkısı var. Kendi sendikam için konuşayım mesela zümre toplantıları yapılıyor, rehber öğretmenler toplanıyor. Mesela sendikamda daha iyi nasıl çalışabiliriz konusunda seminerler düzenleniyor branşa göre. Bence bu eğitimimiz için, kendimizi geliştirmemiz için önemli."

Öğretmenlerin sendika-siyaset ilişkisine yönelik algıları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin sendika-siyaset ilişkisine yönelik algıları

Kodlar	f
Siyasallaşma olmamalı	16
Dolaylı ilişki	11
Doğrudan ilişki	8
Öğretmen önceliği	3
Birlikte hareket	2
Ayrımcılık	2
Etki yok	1

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin tamamına yakınının (19/20) sendikaların siyasetle ilişkisi olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası (11/20) sendikaların siyasetle dolaylı ilişkisi olduğunu, yarıya yakını (8/20) ise sendikaların siyasetle doğrudan ilişki kurduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu (16/20) sendikaların siyasallaşmaması gerektiğini vurgularken, bazı öğretmenler (3/20)

sendikaların öğretmen önceliğine önem vermesine, bazıları (2/20) sendikaların birlikte hareket etmesine vurgu yaparken bazı öğretmenler ise (2/20) sendika-siyaset ilişkisinin insanlar arasında ayrımcılığa neden olduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğretmen ise sendikaların siyasetle hiçbir ilişkisi olmadığını belirtmiştir.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Açıkçası sendikaların siyaset engelini aşamadığını düşünüyorum. Türkiye’de sendikacılığın bu nedenle pek gelişmediğini düşünüyorum.”

“Hani direkt olarak da siyasetle ilgisi yoktur, ama görüş açısından yakınlıkları var.”

“Sendikaların kendilerine yakın buldukları partilere, siyasetçilere üyelerini yönlendirdiklerini görüyorum. Eğitim fakültesini bitirmiş, üniversite bitirmiş bir insanın sendikalar tarafından partilere yönlendirilmesini de doğru bulmuyorum. Her sendika üyesi elbette sendikasını sendika manasında desteklemeli, ama siyasi tercihi üyenin kendisine kalmalı. Zaten eğitilmiş bir insan, kültürlü bir insan kendi doğrusunu bulacaktır. Zaten sendikaya üye olurken veya sendikayı tercih ederken siyasi tercihi de aşağı yukarı belirlemiş olacaktır. Ona ayrıca şöyle yapılınsın böyle yapılınsın şeklindeki bir söylemi yanlış buluyorum.”

“Tabiki var. Her sendikanın bir siyasi duruşu var, ben bunu istemem aslında. Uzunca bir süre sırf bu yüzden, yani benim siyasi görüşüm bana kalmalı sendika sendika olmalıdır düşüncem olmasına rağmen sonra sendikalaşmaya karar vermiştim. Ama olmaması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sendika bence bağımsız olmalı. Ne hükümet taraflı ne de karşı taraflı olmalı. Önemli olan sendikanın hangi kurumda olursa olsun, özelde olsun devlet sektöründe olsun kişilerin hak ve hürriyetlerini savunması lazım, çalışanın yanında olması lazım çalıştırının yanında değil.”

Öğretmenlerin sendika üyeliğine yönelik algıları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin sendika üyeliğine yönelik algıları

Kodlar	f
Hakların korunması	14
Seslerin duyurulması	7
Birliktelik	7
Güç	4
Ek ders ücretleri	2
Avukat ücreti	1
Güven	1

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin tamamı (20/20) bir öğretmenin herhangi bir sendikaya mutlaka üye olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası (14/20) sendikaların hakların korunmasını sağladığını belirtirken, yarıdan azı ise (7/20) sendikaların seslerini duyurduğunu ve birlikteliği sağladığını (7/20) öne sürmüş, bazı öğretmenler (4/20) ise sendikaların öğretmenler adına güç oluşturduğunu ifade

etmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise (2/20) sendikalı olmanın gerekçesi olarak sendikaların ek ders ücretlerindeki etkisini ileri sürmüş, sadece birer öğretmen ise gerekçe olarak avukat ücretlerinin karşılanmasını ve verilen güven duygusunu dayanak tutmuştur.

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bütün öğretmenler sendikalara üye olmalı. Bireysel olarak hakkımızı savunabileceğimizi düşünmüyorum. Bir haksızlığa uğradığımızda veya herhangi bir sorun yaşadığımızda sendikaların daha genel olarak haklarımızı savunup daha üst düzeylere daha çabuk ulaştırılabileceğini düşünüyorum. Daha fazla kişi üye olursa sendikalara, bütün sendikalar için geçerli, sesimizin daha yüksek çıkıp haklarımızın daha iyi savunacaklarına inanıyorum.”

“Kesinlikle üye olmalı. Gelişmiş toplumlar örgütlenmeli, mutlaka örgütlenmeli. Eğer söz sahibi olmak istiyorsak, haklarımızı istiyorsak, beklentilerimizin gerçekleşmesini istiyorsak örgütlenerek beklentilerimizin bir ağızdan söylenmesini sağlamalıyız. Bunun yolu da bence sendikalarımızdan geçiyor, yani kendimize, ideolojimize, beklentilerimize, özlük haklarımızı savunacağına inandığımız sendikalara kesinlikle her öğretmen arkadaşlarımız üye olmalı.”

“Bence kesinlikle olmalı. Memur sendikaları çok oturmadı, işçi sendikaları çok iyi bazı bölgelerde özellikle. Bence bütün öğretmenlerin bir sendikaya üye olması lazım. Öğretmenler odasında, kantinde, sorunları konuşmakla bir yere varılmıyor. Bunu yıllarca yapmışlar ama vardıkları bir yer yok. Tam tersi haklarından birçok şey ellerinden alınmış. Seslerini duyurabilmeleri için bir sendikaya üye olmaları gerekiyor. Öğretmenler odasında boş boş konuşmaktansa en azından kendi düşüncelerini yakın buldukları bir sendikada görüşlerini paylaşabilmeli.”

“Bence olmalı. Tek başımıza yaşamıyoruz, insan toplumsal bir varlıktır. Bir araya gelmeli, fikirlerini paylaşmalı, düşüncelerini paylaşmalı, sesini daha iyi duyurabilmeli, yani tarih boyunca bu böyle olmuştur. İnsanlar tek başına başaramayacağı bir şeyi bir araya gelerek halletmeye çalışmışlardır. Ama bütün bunlar tabii demokratik ortamda olmalıdır. İlegal değil de demokratik bir şekilde olmalıdır.”

Öğretmenlerin sendika üyeliğinin ötekileştirmeyle ilişkisine yönelik algıları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin yarısından fazlası (12/20) öğretmenlerin sendikal durumlarının ötekileştirmeye neden olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bazıları (3/20) kadrolaşma yoluyla ötekileştirmenin söz konusu olduğunu belirtirken bir kısmı (2/20) ideolojik kutuplaşmanın ötekileştirmeye neden olduğunu belirtmiştir. Bir kısım öğretmenler ise (2/20) sendikalı olmanın ayırıştırma, yalnızlaştırma ya damahalle baskısı yoluyla ötekileştirmeye yol açtığından bahsetmişlerdir. Bir öğretmen ise önyargıyla yaklaşılmasının ötekileştirmeye neden

olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıya yakını ise (8/20) öğretmenlerin sendikalı olmasının ötekileştirmeye ilgisi olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 9. Öğretmenlerin sendika üyeliğinin ötekileştirmeye ilişkin yönelik algıları

Kodlar	f
Kadrolaşma	3
İdeolojik kutuplaşma	2
Ayrıştırma	2
Yalnızlaştırma	2
Mahalle baskısı	2
Önyargı	1
Etki yok	8

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Sendika üyesi olmam bir taraf olduğumu düşündürüyor olabilir. Ama bana göre karakter, kişilik daha ön plana çıkıyor. İlk etapta belki şu görüşten bu görüşten diye insanlar şöyle bir düşünüyorlar, ama tanıdıktan sonra bu ayrımcılık olmuyor, taraf evet, ayrımcılık hayır.”

“Sendika üyesi olmam ötekileştirilmeme neden oluyor. Çünkü sendikalar belli zihniyetlere sahip kişilerin toplandığı, bir araya geldiği yapılar olduğu için mutlaka ötekileştirilme oluyor.”

Tabi ki oluyor. Mesela bir şeyi savunduğun zaman ha işte bu şu sendikalı diye ayrıştırılıyorsun. Hani fikrini beyan ettiğinde direk net bir şekilde ötekileştiriliyorsun, ayrıştırılıyorsun.

“Ben ayrımcılığa tabi tutulduğumu düşünmüyorum. Ama farklı sendikalara üye olunması ayrılmaya bazı noktalarda neden olabiliyor, örneğin idareci atamalarında.”

“Yok, zannetmiyorum. Ben mesela başka sendikada da bulundum. Başka sendikalarda bulunurken de ötekileştirilmedim, şimdiki üye olduğum sendikada da ötekileştirilmedim. Çünkü herkesin yolu farklı, düşüncesi farklı, eğer demokratik bir ortam istiyorsak insanlar düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilir. Kimsenin de ötekileştirildiklerini zannetmiyorum.”

Öğretmenlerin sendikalardan beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde öğretmenlerin tamamının sendikalardan beklentileri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yarısı (10/20) sendikaların yemekli toplantılar yapmalarını, bazıları (5/20) sendikaların eğitici kurs ve toplantılar, gezi (5/20), belirli gün etkinlikleri (4/20) ve tiyatro etkinlikleri (2/20) yapmalarını beklemektedirler. Öğretmenlerin bir kısmı (7/20) sendikaların etkililiğinin artması gerektiğini, bunun için ortak mücadele edilmesi (7/20) ve sendikaların siyasetten ayrışması (5/20) gerektiğini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin yarıya yakını (9/20) sendikaların ekonomik

önceliğe önem vermelerinin gerekliliğini vurgularken, öğretmenlerin bir kısmı (7/20) öğretmen sorunlarına öncelik verilmesi, haklarının savunulması (8/20), sorunlarının duyurulması (4/20), öğretmen ve eğitim sorunlarının tespiti çalışmalarının yapılması gerektiğini (2/20) ifade etmişlerdir. Bazı öğretmenler ise sendikalardan erkek öğretmenlere de kıyafet özgürlüğü (4/20), kaza, hastalık gibi sağlıkla ilgili durumlarda üyelere maddi yardımda bulunma (2/20), öğretmenin mesleki motivasyonunu sağlama (2/20) ve eğitim programlarının oluşturulması aşamasında içerik boyutunda programlara katkılar sağlamalarını sendikalarından beklediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 10. Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri

Kodlar	f
Yemekli toplantı	10
Ekonomik öncelik	9
Hakların savunulması	8
Öğretmen sorunlarına öncelik verilmeli	7
Sendikalar arası ortaklık	7
Eğitime katkı	7
Siyasetten ayrışma	5
Eğitici kurs ve toplantı	5
Gezi	5
Belirli gün etkinlikleri	4
Sorunların duyurulması	4
Erkek çalışanlara kıyafet özgürlüğü (Kravat, gömlek vs.)	4
Eğitim programlarının içeriğine katkı	2
Sağlık desteği	2
Motivasyon desteği	2
Tiyatro	2

Öğretmenlerin bu konuya yönelik görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bence sendikalar orta yolu bulup sadece kendi üyeleriyle değil diğer üyelerle de buluşup sorunlarla ilgili konularda daha önceden beraber ortak kararlar alabilirler. Bu konuyla ilgili çalışmalar yapabilirler. Bütün sendikalar kendi görüşlerini sunabileceği anketler düzenleyebilirler. Eğer öğretmen sendikasıysa öğretmenlerle ilgili anketlerle çoğunluğun istekleri tespit edilip çalışmalar o yönde yapılabilir.”

“Araştırma yapabilir, okullarda anketler yapabilir, ancak gerçekçi olan anketler. Bu işin uzmanı olan öğretmenlerimizden görüş isteyebilir, bunları rapor halinde yayımlayabilir, üyelerine duyurabilir veya genel olarak sendikalar bir araya gelip bu konuda yaptıkları çalışmalarını değerlendirip ortak bir sonuç olarak duyurabilirler.”

“Kadınlara yönelik daha fazla hak arayışı ve faaliyetler yapılabilir.”

“Bütün sendikalar eğitimde aksayan noktalarıyla ve öğretmenlerin mutsuzluklarının sebepleriyle ilgili araştırmalar yaparak önerilerde bulunulabilirler.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara yönelik algılarının ve sendikalardan beklentilerinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışma ile öğretmenler sendikalara üye olmalarının nedenlerini çoğunlukla sendikaların haklarını koruması, seslerini duyurmayı ve birlikteliği sağlaması ile ilişkilendirmişlerdir. Sendika üyesi öğretmenlerin sendikalara üye olma sebepleri ile ilgili yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Karakaya'nın (2001) öğretmenlerin sendikalaşma sebeplerini belirlemek için yaptığı araştırma sonucunda, öğretmenlerin sendikalara üye olma sebepleri arasında iş koşullarını daha iyi hale getirmek, sendikalaşma haklarını kullanmak, mesleki saygınlığı artırmak, eğitimin önemli sorunlarının çözümünü sağlamak, eğitime yönelik alınan kararlarda aktif rol üstlenmek, ekonomik doyum sağlamak, yönetimin yanlış uygulamalarını önlemek, atama ve yer değiştirmelerde adaleti sağlanmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Arslan'ın (2014) öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenleri konulu araştırması sonucunda ise öğretmenlerin sendikalara haklarını daha iyi ve örgütlü biçimde savunmak için üye oldukları, sendika üyesi olmanın birçok öğretmene güven duygusu verdiği, bununla birlikte birçok öğretmenin sendikalara mevzuatı daha rahat takip edebilmek amacıyla üye olduğu belirlenmiştir. Clark ve Masters'ın (2001) Amerika'da yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, bireylerin sendikalara kendilerine sağladıkları sosyal imkânları değerlendirerek üye oldukları sonucuna ulaşılmıştır. De Cenzo ve Robbins'e (2002) göre, çalışanların sendikalara üye olma sebepleri arasında ekonomik getirilerinin arttırılması, iş güvencelerinin sağlanması ve işverenlerle yaşadığı anlaşmazlıklardır.

Bu araştırma sonucunda öğretmenlerin tamamına yakını sendikaların sosyal-kültürel faaliyetlerini beğendiği, sendikaların özellikle konferans, belirli gün ve hafta etkinlikleri ve yemekli toplantılar yaptıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğu sendikaların özgürlük ve özlük hakları noktasında kıyafet özgürlüğünün sağlanması, sendikal birlik ve güven duygusu sağlama açısından etkili olduklarını düşünmektedirler. Ayrıca, öğretmenlerin çoğunluğu sendikaların kendilerine ekonomik anlamda olumlu etkileri olduğunu, özellikle maaş zammı ve toplu sözleşmeler konusunda sendikaların öğretmenlere yönelik kazanımlar elde ettiğini düşünmektedirler. İlgili alanyazında da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Demir'in (1991) Türkiye'de kamu görevlileri derneklerini konu alan araştırmasında eğitim sendikalarının en önemli işlevinin öğretmen maaşlarının yükseltilmesini sağlamak olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Eberts'in (2007) öğretmen sendikalarının eğitimdeki rolünü tespit için yaptığı araştırma sonuçlarına göre sendikaların mücadelesi sayesinde öğretmen maaş ve tazminatlarında artışlar sağlandığı,

çalışma koşullarının iyileştirilmesine olumlu katkı sunduğu ve çalışanların iş güvenliğinde iyileştirmeler sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Kingdon ve Teal'in (2008) Hindistan'daki özel okullarda yaptıkları bir araştırmada sendika üyeliğinin öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkilediği, ancak öğretmen maaşlarının artışına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada bütün öğretmenler sendika üyesi olmayı çok önemsediklerini, her öğretmenin sendika üyesi olması gerektiğini ifade etmekle birlikte siyasetle sendikaların arasında bir etkileşim olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca öğretmenler sendika üyesi olmanın ötekileştirmeye yol açtığını ve öğretmenler arasında yer yer ayrışmaya neden olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen görüşlerine göre bu ötekileştirmenin özellikle kadrolaşma, ideolojik kutuplaşma, ayrıştırma, yalnızlaştırma, mahalle baskısı gibi yollarla yaşatıldığı belirlenmiştir. Buna karşın öğretmenlerin çoğu sendikaların siyasallaşmaması gerektiğine yönelik bir beklentiye de sahiptirler. Siyasileşmek ve bölünmek yerine birlikte hareket ederek üye çıkarlarının sağlanmasının öncelikli gündemleri olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu çıkarların da öncelikle ekonomik, sosyal, özgürlük ve özlük hakları ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gezen'in (2001) Türkiye'deki memur sendikalarının birleşme ve bütünleşme sorunlarını konu alan araştırmasında sendikaların istenilen etkiye ve güce ulaşamadığı, bunun sebebinin sendika yöneticilerinin belirli bir ideoloji ekseninde oluşturdukları siyasi tutum ve duruş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sarpkaya'nın (2006) eğitim sendikalarından öğretmenlerin beklentileri konulu araştırmasına göre de öğretmenlerin sendikalarından siyasileşmek yerine özlük haklarının gelişimine katkı sağlamaları gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Yıldırım'ın (2007) araştırmasında katılımcıların büyük çoğunluğu eğitim sendikalarının siyasetle iç içe olduğunu, bunda siyasi bölünmüşlüğe neden olduğunu, bununla birlikte siyasi partilerin de sendikalar üzerinde baskılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkiliç'in (2007) araştırması sonucunda da siyasi gruplaşmaların ve terörün sendikalaşmayı olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Gemici'nin (2008) eğitimde sendika ile yönetim ilişkileri konulu çalışması sonucunda sendikaların toplumdaki ideolojik bölünmeyi yansıttıkları, bunun önüne geçilmesinin eğitim programlarının yeniden düzenlenmesiyle mümkün olacağı, sendikaların demokratik bir yapıda olmasının önem arz ettiği ve iktidar kontrolünde olmamasının önemli olduğu belirlenmiştir. Özkiraz ve Talu'nun (2008) araştırmasında Türkiye'de sendikaların asıl amacından saptığı, çalışanların haklarından ziyade ideolojik ve siyasi kamplaşmanın odağı oldukları, bazı sendikaların ise iktidardaki partinin istekleri doğrultusunda hareket ettikleri, batıdaki sendikaların sosyolojik tabanlarının olduğu, ancak Türkiye'de ise bu sürecin hızlı ve suni olmasının sendikaların siyasi iktidarın etkisi altında kalmasına sebep olduğu sonuçları elde edilmiştir. Kayıkçı ve İnceoğlu'nun (2010) araştırmasında ilköğretim ve

ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenler sendikaların siyasileştiği görüşünü ortaya koyarlarken, sendikalarının demokratik yönetim anlayışlarını geliştirmeleri gerektiğini de vurgulamışlardır. Arslan'ın (2014) araştırması sonucunda da sendika-siyaset ilişkisinin olması gerekenden fazla olduğu ve sendikaların siyasi kamplaşmaya neden olduğu belirlenmiştir. Mahiroğulları'nın (2013) araştırmasında, sendikal örgütlenmelerin kişisel hak ve özgürlük aramaktan ziyade siyasete hizmet etme amaçlarının daha fazla olduğu, sendikaların belli siyasal zihniyete sahip kişileri ortak siyasi görüş çatısı altında topladığı ortaya konmuştur. Taşdan'ın (2013) araştırması sonucunda öğretmenlerin, eğitim sendikalarının yöneticilerinin çoğunlukla yetersiz olduğunu düşündükleri, sendikaların siyasetle iç içe olması ve sendika sayılarının fazla olması nedenleriyle sendikacılığa karşı olumsuz düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Kayıkçı'nın (2013) araştırmasında öğretmen ve yöneticiler, sendikalarının kendi haklarını savunmalarını istedikleri, üyelerin ortak çıkarlarının sağlanması adına sendikaların birlikte hareket etmelerinin önemli olduğu, sendikaların kendi içlerinde de demokratik bir yapıya sahip olmaları gerektiği, bununla birlikte sendikaların siyasileşmemeleri konusunun önem arz ettiği ortaya çıkmıştır.

Çalışma sonucunda öğretmen görüşlerine göre sendikaların eğitim-öğretime katkısının ise çok sınırlı olduğu, bu katkının artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim sendikalarının eğitim-öğretime bazen doğrudan, bazen de eğitimciler aracılığıyla dolaylı etki edebildikleri Eğitim sendikalarının eğitime katkı sunabilmesi için eğitim programlarının hazırlanması süreçlerinde daha aktif rol oynaması gerektiği gerekmektedir. Benzer biçimde Aksoy (2013) araştırmasında sendikaların eğitim sisteminin sorunlarıyla ilgilenmeleri ve bu konuda belirleyici bir konuma sahip olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada öğretmenler farklı konularla ilgili görüşmelerde ortak olarak sıklıkla sendikaların ek ders ücretlerine etkisi ve avukat desteği sağlandığına yönelik görüşleri sürmüştür. Ayrıca bazı öğretmenler sendikaların ekonomik ve özlük hakları anlamında kendilerine yeterli katkıyı sunmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında öğretmenlerin sendikalardan ekonomik anlamda beklentilerinin olduğu ve bir anlamda maddi anlamdaki yetersizliklerine gönderme yaptıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin ekonomik ve hukuki kaygılar taşıdıkları ve desteğe gereksinim duydukları şeklinde yorumlanabilir. Tas'ın (1995) ilköğretim öğretmenlerinin eğitim sendikalarından beklentileri konulu araştırmasında öğretmenler, sendikalarının kendilerine özlük haklarını sağlamaları ve daha çok sosyal haklarının gelişimine katkı sağlamaları gerektiği fikrine vurgu yapmışlardır.

Çalışmada öğretmenlerin sendikalardan bazı beklentileri olduğu belirlenmiştir. Bu beklentilerin özellikle yemekli toplantılar üzerinde yoğunlaşması, öğretmenlerin sendikal etkinlikleri sosyalleşme ile ilişkilendirdikleri düşüncesini akla getirmektedir. Yorgun (2007b)

çalışmasında toplumun gelişiminde sendikaların aktif olması sendikal faaliyet alanlarının genişletilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara ve araştırmacılara yönelik olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir:

- Öğretmenlerin sendikalardan konferansların düzenlenmesi yönünde beklentileri olduğundan, üyelerin eğitim uzmanları ile daha sık biraraya gelmeleri sağlanabilir. Ayrıca, sendika yöneticilerinin yine konferanslar kapsamında sendikal çalışmalarını üyeleriyle sık sık paylaşarak sendikal bilincin artması sağlanabilir.
- Sendikalar üyelerinin bazı sosyo-kültürel gereksinim ve beklentilerinin olduğu belirlendiğinden dolayı, sendikalar bu yönde çeşitli etkinlikler düzenleyebilirler.
- Çalışmada öğretmen görüşlerine göre sendikaların siyasetle ilişkisi olduğu belirlendiğinden, sendikaların çalışmalarının eğitimcilerin mesleki gereksinimlerini esas alarak düzenlenmesi için siyasallaşmadan ve siyasetin kontrolüne girmeden etkinliklerine devam etmeleri sağlanmalıdır.
- Öğretmenler, sendika üyeliğinin bazı durumlarda ötekileştirmeye neden olabildiğini ifade ettiklerinden dolayı, sendika yöneticilerinin sendika çeşitliliğini demokrasinin getirdiği bir zenginlik olarak algılayıp, diğer sendikaların üyelerini ötekileştirmemeleri ve çatışma dili yerine uzlaşma dilini kullanmaları önerilebilir. Bu bağlamda sendikalar öğretmenlerin ekonomik, özgürlük ve özlük gibi temel haklarını koruma ve elde etme mücadelesinde ortak hareket edebilmelidirler.
- Çalışmada sendikaların eğitim-öğretim etkinliklerine katkısının az olduğu sonucuna varıldığından, sendikaların üyelerinin özlük, sosyal ve ekonomik haklarının yanı sıra eğitim-öğretime de katkı sağlayacak çalışmalarını gündemlerine daha çok almaları sağlanabilir. Bu noktada sendikaların eğitim programlarının hazırlanması sürecinde karar-koordinasyon grubunda rol alırken, kararlarını siyasi ya da ideolojik olmaktan ziyade bilimsel bir zeminde almaları gerekmektedir.
- Tablo 1’de görüldüğü üzere kadın sendika üyelerinin sayısı erkeklere kıyasla daha az olduğundan, ileride yapılacak araştırmalarla bu duruma yol açan faktörler belirlenip gerekli düzenlemeler yapılabilir.
- Çalışmanın örneklemini sendika üyesi öğretmenler oluşturduğundan, başka bir çalışma ile sendika üyesi olmayan öğretmenlerin üye olmama nedenleri ve buna ilişkin sendika yetkililerinin görüşleri incelenebilir.

Kaynakça/References

Açıkgöz, K. (1994). *Eğitimde etkili yönetici davranışları*. İzmir: Kendi yayını.

Aksoy, M. (2013). *Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Akturan, U. ve Esen, A. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (1980). *Öğretmen örgütlenmesi (Türkiye, Fransa, İsviçre ve Uluslararası Düzeyde Kuruluşlar, Etkinlikler, Sorunlar)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Altunya, N. (2008). *Türkiye’de öğretmen örgütlenmesi (1908-2008)*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Arslan, C. (2014). *Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye ilişkin tutumları ve sendikal örgütlenme nedenleri*. Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Aydın, M. (1998). *Eğitim yönetimi: Kavramlar, kuramlar, süreçler, ilişkiler*. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Battal, E. (2008). *Sendika işyeri temsilcisinin el kitabı*. Ankara: Eğitim Bir Sen Yayınları.
- Battal, E. ve İnce, T. (2004). *Öğretmen örgütlenmeleri ve Eğitim Bir Sen*. Ankara: Eğitim Bir Sen Yayınları.
- Baysal, Ö. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenme tutumları (Uşak Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Bilge, E. (2003). *Türkiye’de memur sendikacılığı ve örgütlenmeleri*. İstanbul.
- Bozacı, H. (1994). *Öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilgilerinin düzeyi ve bu ilgi düzeyinin etkenleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Clark, P. ve Masters, M. F. (2001). Competing interest group and union members voting. *Social Science Quarterly, South Western Social Science Association*, 82, 105-116.
- Çankaya, İ. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin eğitim amaçlı faaliyetleri (Elazığ ili sendika örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- De Cenzo, D. A. ve Robbins, S. P. (2002). *Human resource management*. USA: Von Hofman Press.
- Demir, S. (1991). Türkiye’de kamu görevlileri dernekleri (1971-1980). *Amme İdaresi Dergisi*, 24(1), 1-3.
- Eberts, R. W. (2007). Teachers unions and student performance: Help or hindrance? *The Future of Children*, 17(1), 175-200.

- Erarslan, L. (2011). Günümüz öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi. *21.yy'da Eğitim ve Toplum*, 1(1), 59-72.
- Erkılıç, T. A. (2007). İnsan kaynakları ve eğitim programının yönetimiyle ilgili etmenlerin ortaöğretimde çalışanların sendikal örgütlenmelerine etkileri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(17), 53-64.
- Gemici, Y. (2008). *Eğitimde sendika yönetim ilişkileri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gezen, B. (2001). *Türkiye'de memur sendikalarının birleşme ve bütünleşme sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Heystek, J. ve Lethoko, M. (2001). The contribution of teacher unions in the restoration of teacher professionalism and the culture of learning and teaching. *South Africa Journal of Education*, 21(4), 222-227.
- Işık, R. (1962). *Sendika hakkının tanınması ve kanuni sınırları*. Ankara: AÜHF Yayınları.
- Karakaya, H. (2001). *Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kayıkçı, K. (2013). Türkiye'de kamu ve eğitim alanında sendikalaşma ve öğretmen ile okul yöneticilerinin sendikalardan beklentileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 46(1), 99-126.
- Kayıkçı, K. ve İnceoğlu, E. (2010). İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin sendikaların işleyişine ilişkin algıları. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 37, 22-29.
- Kingdon, G. ve Teal, F. (2008). Teacher unions, teacher pay and student performance in India: A pupil fixed effects approach. *Journal of Development Economics*, 91(2), 278-288.
- Mahiroğulları, A. (2013). *Dünyada ve Türkiye'de sendikacılık*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Öz, Ü. (2010). *Bir siyasal katılma aracı olarak memur sendikaları: Isparta örnek olayı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özdemir, S. (2002). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Ankara: Pegem A.
- Özkiraz, A. ve Talu, N. (2008). Sendikaların doğuşu; Türkiye ve Batı Avrupa ülkeleri karşılaştırması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 108-126.
- Resmi Gazete (2010). 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti anayasasının bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun. *25/5/2010 tarih ve 27580 Sayılı Resmi Gazete*.

Resmi Gazete (2016). 4688 sayılı kamu görevlileri sendikaları ve toplu sözleşme kanunu gereğince kamu görevlileri sendikaları ile konfederasyonların üye sayılarına ilişkin 2016 Temmuz istatistikleri hakkında tebliğ. 04/07/2016 tarih ve 29762 sayılı Resmi Gazete.

Sarpkaya, R. (2006). Eğitim sendikalarından öğretmenlerin beklentileri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 22, 188-200.

Tas, A. (1995). *Ankara ili ilköğretim okulu öğretmenlerinin eğitim sendikalarından sendikacıların öğretmenlerden beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taşdan, M. (2013). Eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 231-265.

Tortop, N. (2005). *Kamu personel yönetimi insan kaynakları yönetimi*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldırım, İ. S. (2007). *Türkiye’de sendikalaşma sürecinde öğretmen sendikaları ve siyasetle ilişkisi: Adapazarı örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yorgun, S. (2007a). Türkiye’de sendikal örgütlenmelerin güncel sorunları ve alternatif öneriler. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 9(2), 51-78.

Yorgun, S. (2007b). *Dirilişin eşiğinde sendikalar yeni eğilimler yeni stratejiler*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Yüksel, Ö. (2000). *İnsan kaynakları yönetimi*. Ankara: Gazi Kitapevi.

